

INFLUENȚA RESPECTĂRII CERINTELOR DE MEDIU ASUPRA CONCURENȚEI

Andrea KAJCSA*

ABSTRACT: *The gradual evolution of international trade and of environmental protection regimes continues to arouse conflict and contention opportunities. The international community is, in theory, engaged and involved both in trade liberalization and sustainable development in environmental matters. However, given the current system of economic activity, trade may also harm the environment.*

KEYWORDS: *competition, sustainable development, product standards, globalization, competitiveness.*

JEL CLASSIFICATION: K 32

Una dintre condițiile de bază pentru existența unei economii de piață funcționale, alături de libertatea de mișcare a bunurilor, persoanelor, serviciilor și capitalului, o reprezintă un mediu concurențial nedistorsionat. Astfel, comerțanții, fie la nivel național, fie la nivel comunitar, trebuie să interacționeze pe cât posibil în mod liber, fără influențe negative din partea agenților economici puternici sau aflați în situații privilegiate, asociațiilor de agenți economici sau a statului. Într-o economie de piață funcțională, respectarea normelor privind concurența asigură progresul economic, apărarea interesului consumatorilor și competitivitatea produselor și serviciilor în cadrul economiei respective dar și față de produsele de pe alte piețe.

Evoluția treptată a comerțului global, internațional și a regimurilor de protecție a mediului înconjurător continuă să stârnească posibilități de conflict și dispută. Comunitatea internațională, în mod teoretic, este angajată și implicată atât în materia liberalizării comerțului¹ cât și în sensul unei dezvoltării durabile în probleme de mediu².

* Preparator universitar drd., Universitatea "Petru Maior" din Tîrgu-Mureș, Facultatea de Științe Economice, Juridice și Administrative, ROMÂNIA.

¹ Menționăm exemplificativ Runda Uruguay. Aceasta a fost o rundă de negocieri comerciale care s-a desfășurat între septembrie 1986 și aprilie 1994 și a dus la transformarea GATT (General Agreement on Tariffs and Trade) în OMC (Organizarea Mondială a Comerțului). A se vedea pentru mai multe detalii cu privire la acest proces de transformare Elli Louka, "International Environmental Law. Fairness, Effectiveness, and World Order", Cambridge University Press, New York, 2006, pag. 303 și urm.

² Exemplificativ este în această privință Conferința Națiunilor Unite pentru Mediu și Dezvoltare (iunie 1992, are loc la Rio de Janeiro), prin intermediul căreia se amplifică reverberațiile manifestărilor Pronatura. S-au adoptat: Declarația de la Rio, supranumită și Carta Terrei, Agenda asupra dezvoltării durabile în secolul XXI, Convenția asupra biodiversității, Acordul asupra climei, Convenția-cadru privind schimbările climatice, Declarația de principii forestiere și Declarația privind deșertificarea. După zece ani, la Johannesburg, s-a reeditat întâlnirea la vârf privind mediul și dezvoltarea (24-26 august 2002), evenimentul fiind cunoscut sub denumirea de Rio+10.

În principiu, urmărirea îndeplinirii ambelor obiective ar trebui să fie în totalitate posibilă și compatibilă³. Potrivit teoriei avantajelor competitive, comerțul permite dar și obligă specializarea statelor în producția de bunuri și furnizarea de servicii în privința cărora sunt eficienți. Cu alte cuvinte, comerțul permite statelor maximizarea producției pornind de la o anumită cantitate (dată) de materii prime de care dispune – acest mod de raționare reprezintă un pas înainte în ceea ce privește dezvoltarea durabilă și protecția mediului. Mai mult decât atât, liberalizarea comerțului⁴ ar putea conduce, în mod ideal, la înlăturarea subvențiilor de stat și politicilor de tarifare care pot cauza deformări artificiale ale pieței, pe de o parte, iar pe de altă parte, la o alocare mai eficientă a resurselor și încurajarea utilizării unor tehnologii nepoluante. Rata mai ridicată a veniturilor ce rezultă din comerț permite și conduce la generarea resurselor necesare pentru investițiile menite a proteja mediul înconjurător.

Ținând cont de sistemul actual de activitate economică, totuși, comerțul poate de asemenea să dăuneze mediului înconjurător. În măsura în care externalitățile de mediu nu sunt cuprinse în prețurile bunurilor și serviciilor și nu sunt luate în calcul în procesul de luare a deciziilor, comerțul poate reprezenta un catalizator pentru exagerarea unor modele nesustenabile de activitate economică, exacerbând problemele de poluare dar și cele legate de epuizarea resurselor naturale. În acele situații în care externalitățile sunt totuși încorporate (spre exemplu prin intermediul unei taxe de mediu), procesul acesta se poate desfășura invariabil în ritmuri diferite în funcție de fiecare stat. Cu toate acestea însă, reguli de comerț sunt stabilite la nivel internațional, iar regulile actuale ale GATT ar putea să nu permită pentru fiecare situație astfel de diferențe între eforturile naționale ținute spre dezvoltare durabilă a mediului. Adițional, un stat care are reglementări stricte de mediu ar putea să aibă temerea că economia sa va fi subminată de concurența venită din state mai relaxate din punctul de vedere al reglementărilor de mediu (care ar putea astfel avea costuri de producție mai reduse din acest motiv)⁵.

³ Există un interes la nivel internațional cu privire la interdependența celor două arii care prezintă interes și pentru lucrarea noastră, interes concretizat și în prevederile a diverse documente internaționale. Exemplificativ, facem referire la principiul 4 al Declarației de la RIO, potrivit căruia “ Pentru a putea obține o dezvoltare susținută, protecția mediului va constitui o parte integrantă a procesului de dezvoltare și nu poate fi considerată separată de acesta.” De asemenea, în cadrul planului Agenda 21 este recunoscută necesitatea ca comerțul internațional să asigure un climat de sprijin internațional pentru atingerea scopurilor ce privesc protecția mediului și dezvoltarea durabilă. A se vedea pentru mai multe detalii Philippe Sands, “Principles of International Environmental Law”, ediția a II-a, Cambridge University Press, Cambridge, 2003, pag. 940 și urm.

⁴ Libera circulație a bunurilor și serviciilor între state a reprezentat, potrivit unei opinii din doctrina internațională, mai degrabă excepția decât regula în materia comerțului internațional. Statele au reglementat comerțul internațional printr-o serie de bariere tarifare sau netarifare, impunând implicit restricții cu privire la produsele și serviciile străine. Ideea liberalizării comerțului, având ca și scop ultim urmărirea intereselor consumatorului, prin eliminarea graduală a acestor bariere a lansat în 1946 negocierile pentru dezvoltarea Organizației Mondiale a Comerțului. A se vedea în acest sens Elli Louka, op.cit., pag. 303.

⁵ A se vedea pentru o prezentare detaliată a acestei probleme în European Centrală și de Est: Andonova Liliana, “Transnational Politics of the Environment. The EU and Environmental Policy in Central and Eastern Europe”, 2003, Cambridge; Andonova Liliana, “Openness and the Environment in Central and Eastern Europe: Can Trade and Foreign Investment Stimulate Better Environmental Management in Enterprises?”, în „Journal of Environment and Development”, nr. 12/2003, pag. 177-204; Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) “Environment in the Transition to a Market Economy”, 1999, Paris.

Comerțul și protecția mediului sunt așadar inextricabil legate. Conflicte între liberalizarea comerțului și protecția mediului au erupt deja în câteva situații datorită faptului că regulamente întocmite în ideea protecției mediului și dezvoltării durabile au fost considerate sau interpretate ca ridicând bariere în comerț.

1. UTILIZAREA MĂSURILOR COMERCIALE PENTRU SCOPURI CE SERVESC PROTECȚIA MEDIULUI

Scopul central al Acordului General asupra Tarifelor și Comerțului (în continuare GATT)⁶ este acela de liberalizare a comerțului între părțile contractante, semnate. Articolul I al GATT prevede clauza națiunii celei mai favorizate, clauză ce reprezintă prevederea înscrisă în tratatele de comerț și navigație sau în acordurile comerciale și de plăți conform căreia țările semnate se obligă să-și acorde, în condiții de reciprocitate, toate avantajele pe care le au sau pe care le vor acorda celorlalte țări în domeniul relațiilor comerciale⁷.

GATT permite, cu toate acestea, anumite restricționări comerciale unilaterale în ideea sau cu scopul protecției mediului în circumstanțe particulare⁸.

Statele pot, așadar, interzice sau restrânge importul anumitor produse care pot cauza prejudicii mediului propriu, atât timp cât standardele aplicate sunt non-discriminatorii între statele participante în circuitul comercial și între produsele de proveniență internă și cele de proveniență străină. Motivele ce țin de protecția mediului și de conceptul de dezvoltare durabilă au devenit tot mai des invocate ca un obiectiv dar și ca temei pentru elaborarea și aplicarea unor regulamente restrictive din punct de vedere comercial, fiind incluse aici, preponderent, măsuri menite a controla poluarea aerului și controlul asupra substanțelor toxice⁹. Orice înțelegere însă care permite o restricționare a comerțului riscă să cadă pradă unor interese protecționiste care folosesc justificarea protecției mediului ca și o mască ce ascunde intenții de o cu totul altă natură¹⁰. Pentru a evita apariția unor astfel de situații, există preocupări intense în vederea asigurării transparenței standardelor stabilite prin astfel de măsuri.

⁶ Tratat multilateral interguvernamental, semnat în 1947 la Geneva, având 88 de țări ca părți contractante și fiind aplicată "de facto" de alte 29 de țări. A fost creat sub auspiciile O.N.U. și constituie cadrul organizatorico-juridic în care majoritatea statelor lumii negociază reducerea treptată a taxelor vamale, înlăturarea restricțiilor cantitative și a celorlalte obstacole netarifare, în scopul liberalizării schimburilor comerciale.

⁷ De obicei aceasta clauza se refera la avantajele pe care statele semnate se obliga sa si le acorde reciproc in domeniul aplicarii taxelor vamale la import/export/tranzit, cu ocazia eliberarii licentelor de import/export, in domeniul navigatiei maritime si fluviale si in situatia juridica a agentilor economici, a reprezentantelor comerciale sau orice alte persoane juridice care exercita fapte de comert pe teritoriul celorlalte tari semnate.

⁸ A se vedea în acest sens prevederile art. XX ale Acordului.

⁹ International Trade 1990-91 (Geneva: GATT Secretariat, 1992), pag. 32.

¹⁰ Duncan Brack, "Trade And Environment: An Update on the Issues", The Royal Institution of International Affairs, 1997.

2. STANDARDELE DE PRODUS

În general, standardele de mediu se aplică sau unor produse sau unor procese. Cerințele de produs includ reguli sau înțelegeri voluntare ce guvernează aspecte precum: etichetarea, ambalarea, reciclarea și conținutul reciclabil. Într-o măsură tot mai mare, aceste cerințe se bazează pe estimări ale ciclurilor de viață ale impactului produsului asupra mediului pe durata producției, consumului și dispoziției, aruncării acestuia.

Este clar că toate aceste restricționări pot reprezenta valoroase instrumente de politică de mediu, însă aplicarea unor astfel de standarde și cerințe asupra unor produse importate pot ridica numeroase dificultăți. Informațiile, mai ales în cazul evaluărilor pe cicluri de viață, ar putea lipsi în parte sau în totalitate. Caracteristicile alese de către producător pentru etichetare pot reflecta prioritățile de mediu existente la nivel național, iar criteriile utilizate în diferite state, între care există relații de comerț și concurență, pot varia foarte mult. Schemele utilizate într-un anumit stat care se concentrează pe un produs în particular ar putea să creeze avantaje artificiale unor produse care nu trebuie să se supună unor standarde similare în țara de proveniență dar care, fără îndoială, au un impact semnificativ asupra mediului atât ca și producție cât și ca și consum. Standardele de ambalare care solicită reutilizarea (ex. sticlele) crează în mod clar probleme pentru producătorii non-domestici. Nu numai că toate aceste aspecte problematice combinate crează bariere în comerț și concurență (în special pentru țările aflate în proces de dezvoltare economică) dar ar putea de asemenea să conducă la o proastă alocare a resurselor financiare și la potențiale politici de mediu neadecvate.

Acordul privind Barierele Tehnice pentru Comerț (în continuare TBT¹¹) are ca și principal scop asigurarea faptului că astfel de reglementări nu crează obstacole inutile în calea comerțului internațional, protecția mediului fiind evidențiată ca un obiectiv legitim care stă la baza cerințelor tehnice și standardelor. Acordul solicită, *inter alia*, ca toate măsurile de acest gen să fie într-o măsură cât mai mare transparente și bazate pe standarde internaționale. CTE, care a petrecut cea mai mare parte a discuțiilor pe acest punct pe tema unui sistem voluntar de eco-etichetare, a subliniat importanța respectării prevederilor Acordului, precum și a respectării accesului liber la produse străine. OECD a propus o serie de pași cu scopul minimalizării subminării aduse comerțului, incluzând aici și transparența; perioade de adaptare la tranziție; atenție vis-a-vis de condițiile non-domestice, în mod particular către necesitățile speciale ale statelor aflate în proces de dezvoltare precum și economiilor în tranziție; mai mare armonizare ale metodologiilor ciclurilor de viață; o cerință pentru adevărate justificări de mediu pentru toate măsurile de acest ordin.

¹¹ Recunoscând importanța standardizării, a fost inițiată o cooperare între WTO și principalele organizații mondiale de standardizare. În acest scop s-a semnat Acordul privind Barierele Tehnice pentru Comerț (TBT), conform căruia membrii WTO (în număr total de 151) sunt obligați să se asigure că reglementările tehnice, standardele voluntare și procedurile de evaluare a conformității nu crează obstacole inutile în calea comerțului. Acordul TBT conține în anexă Codul de Bună Practică în Elaborarea, Adoptarea și Aplicarea Standardelor. Membrii WTO trebuie să urmărească acceptarea și aplicarea Codului de Bună Practică de către organizațiile de standardizare de pe lângă guvernele respective. A se vedea pentru mai multe detalii Nicolai VĂLCOV, "Comitetul electrotehnic român participant activ la standardizarea internațională", lucrare prezentată cu ocazia simpozionului "Tendințe în dezvoltarea industriei electrotehnice europene. Probleme actuale în electrotehnica românească", București, 2009.

O problemă specifică legată de comerț - respectiv produsele importate – o reprezintă exportul produselor prohibite la nivel național. Bunurile care sunt restricționate în piețele domestice, pe motiv că prezintă un pericol pentru sănătatea sau viața animalelor, oamenilor sau florei sau mediului, pot fi uneori, în mod legal, exportate. Această realitate poate cauza probleme statelor importatoare, unde informațiile privind dacă sau nu produsul respectiv este prohibit în țara de origine sau motivele pentru care acesta este prohibit ar putea să lipsească: exportatorii ar putea să întocmească documentele justificative false care însoțesc marfa, autorităților vamale (în special cele din statele în dezvoltare) ar putea să le lipsească mijloace de testare adecvate a produselor importate, iar o legislație nedezvoltată sau ineficientă privind protecția consumatorului ar putea, spre exemplu, să permită comercializarea unor asemenea produse chiar și după data lor de expirare. Comerțul cu deșeuri periculoase, spre exemplu, este reglementat prin Convenția de la Basel, iar negocierea unor tratate multilaterale noi pe probleme de protecția mediului poate reprezenta cea mai bună modalitate de progres pe acest tip particular de problemă.

Cerința legală a unui așa-numit “acord anterior informat” pentru export devine un instrument utilizat din ce în ce mai des în cadrul Uniunii Europene (un exemplu pentru cerința unui acord de acest tip este cel necesar în cazul exportului de produse chimice cu regim restricționat) și poate reprezenta un alt pas înainte în calea progresului către protecția mediului în mod real. Identic cu orice alte probleme legate de protecția mediului, probleme cheie ar fi transparența măsurilor, prevederea unor măsuri de asistență tehnică pentru statele în curs de dezvoltare.

3. METODE DE PROCESARE ȘI PRODUCȚIE

Dispozițiile privind protecția mediului bazate pe metode de procesare și producție, în opoziție cu standardele de produs, interacționează mult mai frecvent și adânc cu comerțul. În ciuda faptului că prevederile GATT privind produsele similare nu au fost elaborate cu referire strictă sau ținând cont de problemele de mediu, o comisie a GATT a considerat că acestea se pot aplica și în cazul cunoscutului caz între SUA și Mexico privind tonul și delfinul din 1991¹². Comisia a stabilit faptul că restricționarea comerțului cu ton (SUA au interzis importul de ton din Mexic deoarece aceștia foloseau pentru prinderea peștilor plase care omorau și delfini) consta într-o încălcare a prevederilor GATT datorită faptului că discriminarea respectivului produs se făcea pe baza modalității în care acesta era produs și nu pe baza caracteristicilor acestuia.

Problemele cheie care s-au pus în acest caz adus în fața OMC ar putea fi sumarizate în două. Astfel:

- poate un stat să impună unui alt stat reglementări de mediu?
- permit regulile de comerț să se ia măsuri împotriva metodei utilizate pentru producere unui bun?

Decizia Comisiei vizează pe de o parte faptul că embargo-ul instituit de către SUA nu este legal datorită motivului pe care se bazează acesta, și anume faptul că reglementările Mexicului în materie de mediu nu satisfac cerințele SUA, iar de pe altă parte faptul că regulile stabilite prin GATT nu permit unui stat să utilizeze măsuri de natură comercială cu scopul de a încerca să își impună propriile legi într-o altă țară.

Care a fost raționamentul care a stat la baza deciziei Comisiei? Dacă argumentele SUA ar fi fost acceptate, iar măsurile luate de către SUA ar fi fost considerate acceptabile, atunci orice stat ar putea la un moment dat să interzică importul unui bun dintr-o altă țară doar pe motiv că țara exportatoare are politici diferite de ale sale în materie de mediu, sănătate, politici sociale. Acest scenariu ar putea cu ușurință să ajungă la situații în care orice stat să poată aplica în mod unilateral restricții comerciale – iar acțiunile astfel întreprinse ar avea ca și scop nu numai pentru a întări propria sa legislație, ci chiar pentru a-și impune propriile standarde în alte state. O serie de posibile măsuri protecționiste abuzive s-ar putea naște de aici.

Înțelesul sintagmei de “produse similare”, a devenit una dintre cele mai problematice chestiuni în cadrul relației mediu-comerț. În 1994, o altă Comisie a GATT, dând o decizie privind o dispută între UE și SUA asupra automobilelor importate, a dat o definiție sintagmei puțin mai relaxată, mai puțin încorsetată, considerând că vehiculele cu standarde diferite de eficiență a combustibilului ar putea să nu fie considerate a fi produse similare. A trasat însă o serie de granițe stricte pentru această concluzie a sa, argumentând faptul că articolul III al GATT se referă doar la “un produs ca un produs, începând cu momentul în care este introdus pe piață și până la consumarea sa finală”.¹³ Elementele care țin de procesul de fabricație a respectivului produs înainte ca acesta să fie introdus pe piață sunt așadar irelevante. Într-o altă Comisie GATT din 1996 s-a considerat că benzina domestică și cea identică chimic importată sunt produse identice independent de standardele de mediu ale producătorilor celor două.¹⁴

Cu toate că multe discuții se pot naște în jurul punctului de vedere adoptat de către GATT, măsurile comerciale stabilite pe baza unor probleme de mediu pot fi dificil de justificat. Diferite state din diversele părți ale lumii variază considerabil în privința abilității de asimilare a poluării, depinzând de factori precum clima, densitatea populației, diferite nivele de poluare existentă, prioritizarea riscurilor de mediu etc. Reglementările de mediu potrivite și optime națiunilor industrializate, caracterizate prin densități mari ale populației și cu medii supuse poluării de mai bine de 200 de ani, s-ar putea dovedi complet nepotrivite pentru state recent industrializate, cu populații mai puțin dense și nivele de poluare moștenite. În ciuda acestor realități evidente, măsurile comerciale bazate pe procese de procesare și producție caută să impună standardele mai ridicate de mediu, fără a ține cont de nimic. Urmând firul logic economic, prin impunerea unor procese de producție similare se poate nega chiar baza așa-numitului avantaj comparativ din punct de vedere al competiției comerciale, care pleacă de la presupunerea că fiecare stat are costuri de producție diferite. Nu este deci de mirare reacția statelor în curs de dezvoltare, care văd atitudinea acelor care doresc introducerea unor astfel de măsuri ca fiind de natură protecționistă.

Măsurile bazate pe procese de producție devin tot mai importante în strategiile de dezvoltare durabilă. În special atunci când utilizarea de energie este necesară (practic orice activitate de producție), poluarea cauzată are ca și sursă procesul de producție în sine și

¹² Există o serie de alte cauze împotriva S.U.A. aduse în fața Comisiilor OMC pentru aplicarea extraterritorială a legislației de mediu a S.U.A. și violarea prevederilor GATT. Pentru o prezentare a acestor cauze, a se vedea Elli Louka, op.cit., pag. 386-394.

¹³ Cauza GATT - US: Taxes on Automobiles (1994), Raport al Comisiei, par. 5.52.

¹⁴ Cauza GATT - US: Standards for Reformulated and Conventional Gasoline (1996).

nu produsul rezultat. În termeni de măsuri comerciale, o distincție importantă trebuie să fie făcută între acele procese de producție care produc poluare limitată pe teritoriul statului de producție, și cele care cauzează poluare tranfrontaliera sau globală.

Printre puținele materii asupra cărora exista un consens larg vizează faptul că neutilizarea practicilor comerciale ce distorsionează piața precum subvențiile în agricultură sau domeniul energetic ar avea un efect benefic atât asupra comerțului (conducând la o alocarea a resurselor mai eficientă) cât și asupra protecției mediului (înlăturând sprijinul activităților nesustenabile din punct de vedere al mediului). De asemenea, înlăturarea practicii sistemului tarifar crescător, prin care statele în curs de dezvoltare plătesc taxe mai mari de export pentru produsele finite decât pentru materii prime și produse primare (practică comună în special în materie de cherestea și produse din lemn), ar încuraja o diversificare economică și ar ajuta la închiderea sistemelor dăunătoare mediului de extracție a resurselor.

4. CONCURENȚA INTERNAȚIONALĂ

Impactul reglementărilor de mediu asupra concurenței comerciale și competitivității este subiectul unor ample dezbateri. Societățile comerciale localizate în state cu standarde foarte ridicate de mediu și cu costuri de conformitate ar putea să se teamă că vor fi doborâte de competiția societăților comerciale cu sedii în state cu reglementări și standarde de mediu mai puțin stricte și implicit și costuri mai mici. Teoretic, aceasta ar putea să conducă la relocarea unor întregi industrii în state cu standarde mai joase privind protecția mediului, așa-numitele “paradisuri de poluare”. Printre soluțiile propuse pentru evitarea unei scăderi generalizate a standardelor de mediu includ egalizarea costurilor printr-o serie de obligații contracarante. Scopul acestor măsuri (cunoscute și sub denumirea de obligații eco) este de a uniformiza terenul pieții prin asigurarea faptului că produsele importate din state cu standarde de mediu mai joase sunt supuse unor obligații fiscale sau tarife care să compenseze subvenția implicită de care se bucură datorită costurilor privind protecția mediului mai joase.

În practică, cu toate acestea, nu par să fie relocări masive de industrii din state cu standarde de mediu severe spre cele cu standarde mai joase. Pentru majoritatea industriilor, costurile atribuibile reglementărilor de mediu și obligațiilor financiare ce derivă din acestea exced arareori un prag de 1,5% din costul total de producție.

De cealaltă față a monedei, statele care au avut inițial standarde de mediu joase nu sunt imune presiunilor exercitate pentru ridicarea acestora și alinierea la un standard minim internațional. Într-adevăr, se poate argumenta faptul că într-un mediu de afaceri dinamic, standardele de mediu înalte ar putea să acționeze ca un imbold pentru inovare și succes competitiv. Comerțul poate reprezenta un factor cheie pentru creșterea standardelor de mediu, pe măsură ce producătorii doresc să-și extindă orizonturile de piață de desfacere pentru produsele pe care le fabrică și în state cu standarde de mediu ridicate. S-a statuat în literatura de specialitate faptul că probleme legate de competitivitate pot deveni relevante și de mai mare actualitate pe măsură ce cheltuielile derivate din conformitatea la standardele de mediu cresc.

5. REZOLVAREA DISPUTELOR

Acordul OMC privind rezolvarea conflictelor a stabilit un sistem unificat care se aplică tuturor acordurilor OMC¹⁵. Operează în limite de timp mult mai stricte și este mai transparent decât sistemul GATT pe care îl înlocuiește. Rezoluțiile comisiilor de soluționare a disputelor sunt adoptate în mod automat de către membrii OMC cu excepția situațiilor în care aceștia decid prin consens altfel. Acordul permite de asemenea acestor comisii să solicite opinii scrise de la grupuri de experți. Membrii OMC au subliniat importanța respectării acestei proceduri în materie de interconexiuni între comerț-mediul – recunoscând însă că nu se subscrie competenței sale punerea în discuție a meritelor standardelor și obiectivelor de mediu naționale și internaționale.

6. CONCLUZII

Disputa mediu-comerț cu siguranță este departe de a-și găsi o soluționare sau răspuns. Dimpotrivă, combinarea creșterii comerțului precum și a acumulării unor dovezi din ce în ce mai diverse și consistente ale degradării mediului la nivel global, alături de presiunea pentru acțiuni internaționale ce va rezulta, par să conducă la controverse din ce în ce mai serioase. În plus, este posibil ca Organizația Mondială a Comerțului să nu fie capabilă solitar să rezolve conflictul comerț-mediul. Una dintre problemele inerente constă în faptul că dezbaterile sunt efectuate în cadrul, dar rareori între, două comunități separate, fiecare cuprinzând guverne, organizații internaționale, ONG-uri și întreprinderi: unele dintre aceste grupuri sunt motivate de liberalizarea comerțului pe când altele de protecția mediului. Toate aceste formațiuni pornesc de la ipoteze diferite, au valori și mijloace de funcționare diferite, și au tendința de a nu înțelege complet și de a nu aprecia poziția celuilalt. Prin urmare, este foarte puțin probabil ca o soluție de mijloc să fie găsită în viitorul apropiat. Cei îngrijorați cu privire la faptul că regulile Organizației Mondiale a Comerțului vor sta în calea politicii de mediu ar trebui să rețină că o gamă largă de măsuri legate de comerț, impozite și reglementări pot fi aplicate de către guvernelor statelor membre ale Organizației Mondiale a Comerțului cu scopul de a proteja resursele mediului fără nici un risc de a deveni pasibile de răspundere sub normele Organizației Mondiale a Comerțului.

---

¹⁵ A se vedea pentru mai multe detalii Richard Eglin, “Environmental Sustainability and The Global Trading System”, The Clarke Center at Dickinson College, 1997.